

ВІДГУК

офіційного рецензента, кандидата педагогічних наук

Ребрової Ганни Олександрівни

на дисертаційне дослідження **Лі Юйлін**

**з теми «Формування естетичного світогляду майбутніх учителів
музичного мистецтва у професійній підготовці»,**

що подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності
011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами. Світогляд є стрижнем культури, що впорядковує у свідомості людини знання про світ і саму себе, детермінує пріоритет тих чи тих цінностей, спрямовує функціонування різних ланок суспільства, зокрема освіти. Естетичний параметр емоційно-чуттєвої сфери світогляду є базовою детермінантою гармонійності його компонентів та рівнів: знань та переконаності, поглядів та життєвих принципів, смаків та ідеалів, засобів їх досягнення. Особливого значення естетичний вимір світоглядних орієнтацій набуває у підготовці вчителів мистецтва, адже педагоги реалізують місію духовності, естетизації освітнього середовища школи, відтворюють цінності культури в освітньому просторі країни. Отже, дисертаційне дослідження Лі Юйлін відповідає запитам часу та є актуальним і перспективним.

Дисертаційне дослідження виконано у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та відповідає провідним напрямкам досліджень кафедри педагогіки з наукової теми «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти».

Наукова новизна результатів проведених досліджень. Результати дисертаційного дослідження Лі Юйлін вважаємо ґрунтовними та такими, що мають вагому наукову новизну: уперше визначено та науково обґрунтовано

педагогічні умови формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва (інтеграція естетичних знань у площину професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; залучення студентів до активної, самостійної варіативної естетично-педагогічної діяльності в аудиторній та позааудиторній роботі; набуття майбутніми вчителями музичного мистецтва досвіду створення естетично-освітніх продуктів в мистецько-педагогічній діяльності); розроблено модель формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, що складається з трьох блоків (цілепроектувальний, реалізаційно-конструкційний, результативно-змістовий); описано структуру естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва (аксіологічно-емоційний, гносеологічно-індивідуальний, праксеологічно-професійний компоненти); розроблено діагностувальний інструментарій (показники та ознаки) для вимірювання рівнів сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва: за аксіологічно-емоційним компонентом (показники: естетична свідомість (ознаки: цілісність, глибина та вибірковість сприйняття естетичного об'єкта; глибина і стійкість естетичних переживань), емоційний інтелект (ознака: емоційна реакція на твори мистецтва та об'єкти довкілля), естетична спрямованість ціннісної сфери (ознаки: спрямованість ціннісних орієнтацій; естетична спрямованість мотиваційної сфери)); за гносеологічно-індивідуальним компонентом (показники: естетичні здібності (ознаки: потреба у спілкуванні з мистецтвом та реалізації естетичних здібностей; образність й емоційна експресивність продуктів естетичної діяльності), естетичне мислення (ознака: оригінальність естетичного мислення)); за праксеологічно-професійним компонентом (показники: мистецька компетентність (ознаки: уміння диференціювати естетичні якості предметів і явищ у співвіднесенні з власним естетичним ідеалом; здатність до обґрунтованої й аргументованої естетичної оцінки; обізнаність у галузі мистецтва), художньо-естетичний смак (ознака: широта смакової палітри в мистецькій галузі)); схарактеризовано персонально-

самодетермінантний, нормативно-конгруентний, репродуктивно-еквівалентний рівні сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва; уточнено поняття «світогляд» у загальнонауковій інтерпретації.

Значення отриманих автором результатів дослідження для педагогічної науки та практики. Дисертаційне дослідження Лі Юйлін безсумнівно має практичну значущість, детерміновану тим, що одержані результати є валідними, вірогідними, обґрунтованими, вдало апробованими та впровадженими в систему професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. розроблено методику формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва (інформаційно-забезпечувальний, особистісно-активізувальний, позиціонувально-проектувальний етапи). Розроблено комплекс лекційних занять теоретично-ознайомлювального характеру, що сприяють системній обізнаності майбутніх учителів музичного мистецтва з феноменологічними характеристиками та специфікантами естетичного світогляду. Розроблено систему практичних форм роботи за студентами, що забезпечили набуття ними первинного досвіду застосування естетичної та мистецької компетентності, естетичного мислення, власного художньо-естетичного смаку для естетизації освітнього середовища.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні.

Представлені в дисертації наукові положення є аргументованими та обґрунтованими у змісті дисертації, висновках. Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, аргументувала використання обраних методів дослідження. Здобувачкою у ході роботи накопичена якісна джерельна база, що слугує беззаперечним аргументом інформативності, доказовості одержаних результатів дослідження.

Ознайомлення з текстом дисертації та змістом наукових публікацій Лі Юйлін свідчить про наукову обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Дисертантка на належному рівні володіє методологією наукового пошуку, демонструє сформовану методологічну та наукову культуру, що сприяє ефективному досягненню мети дослідження та вирішенню його завдань.

Авторкою вдало дібрано та застосовано адекватний комплекс методів дослідження для вирішення дослідницьких завдань. Теоретичні методи: опрацювання та контентний аналіз законодавчо-нормативних джерел, довідникової, словникової, методологічно-філософської, мистецько-педагогічної, методично-естетичної літератури, наукових розвідок провідних учених галузі загальної естетики та педагогіки мистецтва – для окреслення дефініційно-понятійних меж феномена «естетичний світогляд» та його сенсові-змістового навантаження; логіко-системний та контент-аналіз, класифікування, типологування, аналіз методологічних та науково-практичних даних – для вибору педагогічних умов формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва; педагогічне моделювання – для конструювання моделі і методики формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва; систематизація і співставлення отриманих емпіричних даних – для з'ясування логіки, кореляції та причинно-наслідкових зв'язків і залежностей.

Емпіричні методи: спостереження, анкетування, опитування, бесіди, психологічні тести та методики – для з'ясування і перевірки ефективності реалізації педагогічних умов, моделі й методики формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва; педагогічний експеримент (констатувальний, прикінцевий етапи) – для з'ясування рівнів сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва та перевірки ефективності визначених педагогічних умов і моделі; кількісний та якісний аналіз результатів дослідження з використанням

методів математичної статистики (непараметричний критерій Пірсона) – для верифікації результатів експерименту.

Методами дослідження показників/ознак сформованості естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва у ході експерименту виступили: модифікований автором тест Кеттелла (за фактором I); методика «Оцінка яскравості-чіткості уявлень» (Д. Маркса); модифікована методика Б. Додонова «Бажані переживання»; тест «Чи є у вас артистичні нахили?» (А. Владімирової); діагностика «емоційного інтелекту» Н. Холла; модифікована методика С. Бубнова «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості»; методика Ю. Соловйової «Орієнтація на художньо-естетичні цінності»; методика М. Рокича «Ціннісні переживання»; методика визначення емоційної спрямованості особистості Б. Додонова; орієнтована анкета «Які Ваші естетичні інтереси?»; Тест «Вимір художньо-естетичної потреби» (В. Аванесова); орієнтована анкета «Естетичні здібності майбутніх учителів»; методика «Який ваш творчий потенціал?»; методика «Образна пам'ять»; методика «Художник-мислитель»; тест «Визначення рівня уяви»; методика дослідження творчої уяви; методика «Тлумачення прислів'їв»; орієнтована анкета «Естетичний ідеал майбутнього вчителя»; художньо-естетичний аналіз улюбленого твору літератури / мистецтва; орієнтована анкета «Естетичні погляди та знання студентів»; тест «Незакінчені речення» (за В. Радкіною). Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 1187/30/3 від 18.06.2024 р.), Криворізького державного педагогічного університету (довідка про впровадження № 08-527/3 від 21.06.2024 р.).

Оцінка змісту дисертаційного дослідження, його завершеності та відповідності встановленим вимогам. Структура дисертації є логічною, репрезентована анотацією українською та англійською мовами, вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними

висновками, списком використаних джерел (225 найменування, з яких 25 іноземною мовою), змістовими додатками, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної тематики, сформульовано мету дослідження та дослідницькі завдання, визначено об'єкт, предмет, гіпотезу дисертаційного дослідження, з'ясовано його методи, представлено бази дослідження, подано стислу характеристику результатів дослідження (наукова новизна та практичне значення), ступінь їх апробації та публікації, розкрито структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА» викладено огляд методологічно-філософських, психолого-педагогічних, методично-дидактичних джерел щодо наукової інтерпретації феномена «світогляд» та його педагогічної інтроспекції, розглянуто сутність і структурну організацію феномена «естетичний світогляд учителя музичного мистецтва».

Дисертанткою розтлумачено в дослідженні, що естетичний світогляд учителя музичного мистецтва це: складний поліпроекційний багатомірний конструкт, що забезпечується спрямованістю педагога-музиканта на створення «гармонічної поліфонії» освітнього простору «за законами краси»; вможливує розроблення вчителем власних методик навчання мистецтва у проєкції фундаментальних естетичних ідентифікаторів; спонукає вчителя до занурення у процес пізнання, засвоєння та реалізації функціоналу музичної дидактики на засадах естетики і духовності; спонукає до відтворення педагогом-музикантом системи педагогічних координат поліхудожнього змісту послуговуючись дескрипторами світового та національно-культурного мистецтва; проявляється у здатності вчителя до художньо-творчої реалізації синестезійних вражень в музичній естетиці; характеризується здатністю педагога-музиканта відтворювати широку палітру художньо-естетичних асоціацій та позараціональну «художньо-енергійну ауру» об'єктів естетичної

дійсності, забезпечує глибину та експресивність емоційного «вчуття» педагога в них; генерується образністю та метафоричністю мислення і мовлення, збагаченого на порівняння та аналогії; варіює інтенсивність творчої уяви, гнучкість фантазії; реалізується розвиненістю асоціативного й «нелінійного» мислення, яскравістю і креативністю вияву ціннісного ставлення педагога до предметів та явищ естетичної й педагогічної дійсності; продукується емоційно-чуттєвою реакцією педагога на предметне поле естетичного простору.

У другому розділі дисертації «МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ» науково обгрунтовано педагогічні умови, методологічні підходи, експериментальну педагогічну модель та методику формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва.

Визначено й науково обгрунтовано педагогічні умови формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва: інтеграція естетичних знань у площину професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; залучення студентів до активної, самостійної варіативної естетично-педагогічної діяльності в аудиторній та позааудиторній роботі; набуття майбутніми вчителями музичного мистецтва досвіду створення естетично-освітніх продуктів в мистецько-педагогічній діяльності.

Розроблено модель формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, що містить: цілепроектувальний блок (уналежнює мету процесу, соціальне замовлення на підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах естетики і духовності), реалізаційно-конструкційний блок (уналежнює педагогічні умови формування естетичного світогляду та додаткові вектори оптимізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва), результативно-змістовий блок (уналежнює зафіксовані

параметри результативності процесу формування естетичного світогляду майбутніх педагогів-музикантів: показники та ознаки сформованості естетичного світогляду за персонально-самодетермінантним, нормативно-конгруентним, репродуктивно-еквівалентним рівнями).

Розроблено методику формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва у професійній підготовці.

У третьому розділі дисертації «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА» здійснено верифікацію ефективності розробленої моделі та методики формування естетичного світогляду майбутніх учителів музичного мистецтва, переконливо доведено кореляційний зв'язок між компонентами досліджуваного явища.

Оформлення списку використаних джерел відповідає вимогам сучасного стилю АРА.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Результати дисертації висвітлено в 6 публікаціях автора (5 одноосібних). Із них: 3 – у фахових наукових виданнях, 3 – апробаційного характеру. Оприлюднені за тематикою дисертаційної роботи публікації Лі Юйлін містять ґрунтовні наукові результати відповідно до поставлених завдань дисертаційного дослідження.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. У процесі вивчення та рецензування дисертаційного дослідження не виявлено порушень академічної доброчесності та текстових запозичень.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційного дослідження. Високо і позитивно оцінюючи наукове і практичне значення представленого дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне вказати на деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. На сторінках рукопису подеколи паралельно вживаються терміноконструкти «естетичний світогляд учителів музичного мистецтва» та «естетичний світогляд майбутніх учителів музичного мистецтва». Незрозуміло, чи ототожнює їх авторка.
2. Перший підрозділ першого розділу дисертації містить глибокий фундаментальний методологічно-філософський аналіз категорії «світогляд». Доведено прямий кореляційний зв'язок між категоріями «світогляд» та «духовність» педагога – як носія місії культуротворення в освіті. Зважаючи на це, краще було б назвати підрозділ «Естетичний світогляд у вимірі феноменології культуротворення та духовності».
3. На сторінках першого розділу дисертації авторка почасти звертається до феноменології «світоглядна культура педагога». Чому тоді ця характеристика не зайшла відображення в основному визначенні?
4. В другому розділі дисертації фіксуємо паралельне вживання характеристик «експериментальна педагогічна модель» та «експериментально-педагогічна модель». Це потребує додаткового роз'яснення.
5. У тексті дисертаційної роботи наявні нечисленні орфографічні та технічно-оформлювальні недоліки, які не впливають на загальний рівень представлення матеріалу.

Всі наведені зауваження ніяким чином не впливають на позитивну оцінку дисертації, вони носять рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності рецензованого дослідження.

Висновок. Дисертаційне дослідження Лі Юйлін є своєчасним, виконаним самостійно, завершеним, здійсненим на високому методологічному та методичному рівні, містить низку нових, актуальних, достовірних результатів, що свідчить про наукову зрілість дисертантки. Дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її авторка, Лі Юйлін, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри вокально-хорової підготовки
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Ганна РЕБРОВА

